

*

שישי, שבת, ראשון. כוכב ארץ השלים שלושה סיבובים סביב צירו. ביום שני בשעה שלוש חמישים ותשע דקות דפקתי בעדינות על דלת חדרה של נעמי הפסיכולוגית. הרהרתי, 'אני עדיין סטודנט, בינתיים לא אישרו לי את התזה, אני זכאי לטיפול במסגרת שירותי הייעוץ, למי יש כסף לטיפול פרטי, פה לפחות הטיפול בחינם.' "לא ראיתי אותך, אלחנן, מאז המלחמה. מה עבר עליך בשנה האחרונה?"

בקושי הספקתי להתיישב וכבר ניחתה עלי שאלה. הרגשתי כמו ברווזים במטווח, כמו תלמיד שהגיע לא מוכן לבחינה. שתקתי. לאחר מספר דקות ניסתה נעמי להפר את השתיקה: "בפגישה האחרונה לפני שנה סיפרת שאתה מתחתן עוד חודש, ושאתה מאושר. מה החזיר אותך לטיפול?"

השתיקה נדבקה אליי בעקשנות כמו מסטיק שנדבק לנעל בלויה. נעמי ירבה ושתקה עמי. ממחשופה העדין בצבצו שדיה הלבנים, נראה שהיא לא כל-כך אוהבת להשתזף. הייתה לה חזות אירופאית, מראה שהלם את עיסוקה המקצועי. "על מה אתה חושב?" שאלה.

השאלה איימה עלי כמו מארב מצרי. ניסיתי לשתף פעולה ומלמלתי: "אימא, אני חושב על אימא שלי."

"אתה יכול להיות קצת יותר ספציפי? אני זוכרת אותך יותר פתוח בפגישות הקודמות שלנו. שמת לי לב שאתה כבר לא חובש כיפה. עזיבת הדת קשורה איכשהו לשתיקות?"

היה לנעמי קול שקט, נעים ורגוע. טון הדיבור שלה השרה בי ביטחון. הישרתי מבט לעיניה הירוקות והסברתי את עצמי:

"את זוכרת שבפעמים הקודמות שהייתי בטיפול כל הזמן ברברתי על בנות, על החברים שלי, אבל לא יכולתי באמת לספר על המשפחה שלי. כנראה שגם לא כל-כך הבנתי מה קורה אצלי במשפחה. בילדותי לא ידעתי מה זה סבא, לא היו לי דודים, לא הכרתי כל-כך אנשים מבוגרים. כבר שנתיים שאני מכיר משפחה חדשה, אחרת, המשפחה של דליה. לדליה יש שלושה הורים. אימא שלה לא בטלנית כמו אימא שלי, היא

אישה עוברת, היא רופאת ילדים. האימא השנייה של דליה היא דודתה, אחותה המבוגרת של האם שחיה איתם. יש לדליה גם אבא, זה הבן אדם שנתן לי כסף לפיאט שקניתי לא מזמן. היית צריכה לראות את הבעת פניו כשנתן לי את הצ'ק, כאילו שאני עושה לו טובה שאני מסכים לקבל ממנו כסף. איך הוא מסתכל על אשתו בהערצה ואומר לה כמה שהיא יפה. אני לא כל-כך מכיר דברים כאלה.

תמיד חשבתי שההורים שלי דפוקים בגלל השואה. עכשיו אני לא כל-כך בטוח. ישראל, אבא של דליה, איבד בשואה את אשתו הראשונה ואת בתו. גולדה, אימא של דליה, איבדה את הוריה ואת שני אחיה. דורה, הדודה המבוגרת, היא בכלל בוגרת אושוויץ. לקח לי זמן לקלוט את ההרמוניה והשלווה שהשלישייה הזאת מקרינה. זה כל-כך שונה מאווירת המתח שבתוכה גדלתי."

נעמי נעצה בי את עיניה הירוקות. רטט קל עבר בשיפולי בטני כששאלה: "איך כל ההשוואה הזאת קשורה לפגישה שלנו היום, ואם אני לא ברורה

מספיק – מה קרה שפנית בדחיפות, מה קרה בשבוע האחרון?"
לא התכוננתי לספר לה על יחסי עם דליה, זה נראה לי מוקדם מדי. התחמקתי וסיפרתי סיפור:

"אני רוצה לספר לך על חוויה שהייתה לי בתחילת התואר הראשון. בהפסקה בין ההרצאות ישבתי והתבטלתי בספרייה. ניסיתי להבין מה זה בכלל הפסיכולוגיה הזאת שאני לומד. עלעלתי בכל מיני ספרים, ואז נפל לידי ספרו של וולמן "מדריך לפסיכולוג הקליני". בתחילת לימודי בכלל לא הייתי בטוח שאמשיך לתואר שני. לא ידעתי שבכלל ייצא ממני הפסיכולוג הקליני שבתוכי. בכל מקרה, קראתי בספר על וקטור ההורות.

תפקיד ההורים לתת, ותפקיד הילד לקבל. כך כתב וולברג בספרו בלי בושה. עד אז חשבתי שתפקידי בחיים זה לעשות נחת להורים, הם הרי כל-כך סבלו. אימא שלי אמרה מדי פעם, 'אני אין לי הורים שידאגו לי, אז מתי כבר תתחתן, אלחנן, כדי שתוכל לארח אותי בשבתות.' אני נזכר איך שלושה חודשים לפני החתונה, כשסיפרתי לאימא שלי שהצעתי לדליה נישואין, היא פרצה בככי מעורב בצעקות – 'לי אף אחד לא מספר כלום. אני לא קובעת שום דבר.' לא הבנתי מה היא רוצה מהחיים שלי, הייתי כל-כך מאושר, לא הבנתי מה היא רוצה ממני. בתקופה

הזאת עדיין לא הייתי בטיפול ובכלל לא יכולתי לספר לך על החוויה המשונה הזאת.”
”נמשיך עוד שבועיים. בשבוע הבא חופשת סוכות, שמעתי קול ממרחקים.
אספתי את עצמי ויצאתי ברגליים כושלות לעולם שחיכה לו באדישות מחוץ לחדר השמור.

*

חלפו שבועיים. ביום ראשון בשעה שלוש התייצבתי למשמרת. שקעתי בכורסה החומה והופקרתי למחשבותיי. רגליה הארוכות של נעמי השרו עלי שלווה. עצמתי את עיניי ודמיינתי איך הרגליים האלה לופתות אותי. מלכודת פתאים נעימה.

”נרדמת, אלחנן?”

פקחתי את עיניי, נזכרתי שבשבועיים האחרונים קראתי בספרו של וולברג “הטכניקה של הפסיכותרפיה” על החשיבות של פענוח חלומות בתהליך הטיפול. התעשתי ואמרתי:

”אני חושב שהחלום שחלמתי אתמול רוצה להגיד לי משהו על מצבי.”
”אולי פשוט תספר לי את החלום שלך.”

התרכזתי בחלום וסיפרתי:

”באחד מכבישי השרון ישבתי פצוע במכונית. הייתי לבד, ישבתי ליד ההגה. אני לא זוכר בדיוק איך נפצעתי. הרגשתי שאני מסכן את עצמי אם אמשיך בנהיגה ועצרתי בתחנת דלק מאובקת. יצאתי צולע מהסיטרואן דה שבו, המכונית הראשונה שלי. הכאב היה ממוקד בכף רגלי השמאלית. חיפשתי הקלה ומזור. נכנסתי בדלת הראשונה שמצאתי, הגעתי לחדר מיון מאולתר. המקום נראה מוזר, מלוכלך ומאובק. חולים שכבו על מיטות קומתיים כמו המיטות בפנימיית הישיבה בירושלים. הם נראו בריאים. ‘אולי הם חולי נפש’, חשבתי. חלצתי את נעליי, הבוהן השמאלית נראתה רע. היא הייתה כחולה, נפוחה וכואבת. ‘תכף אגש ואחבוש אותך’, בשרה לי דמות נשית בחלוק לבן ונעלמה מאחורי הפרגוד. חלפה שעה, אנשים באו והלכו. חלקם נראו חולים, הבריאים

לבשו חליפות אפורות. הצוות הרפואי לבש חלוקים לבנים. 'אני כבר מטפל בך', אמר לי איש בחלוק לבן.
'אתה נראה כמו רופא שיניים שאוהב כסף, ולי כואבת הבוהן, אז איך אתה יכול לעזור לי?' 'מה אתה דואג', הוא אמר והלך.
עצמתי את עיניי, לא הצלחתי להירדם, ראשי היה ריק ממחשבות. היה לי קר. כיסיתי את עצמי בשמיכה צבאית מחוררת שמצאתי שם ופניתי אל הקיר. שקט מוזר שרר במקום. לאחר זמן פקחתי את עיניי, המקום נראה כמו בנק בארץ זרה, נקי מסודר ושקט. פקידים בחליפות אפורות ישבו מול שולחנות מכוסים בניירת, עסוקים בעניינם. 'מה אני עושה פה', חשבתי. יצאתי יחף, פוסע על שביל חצץ שדקר את כפות רגליי הערומות. בחוץ הלמה בי פריחה אביבית. אני צריך להגיע בזמן לסדר פסח, אבל לאן? מכוניתי נעלמה, שוטטתי יחף, בודד ופצוע בכבישים הסואנים."

"מה הרגשת כשהתעוררת?" שאלה נעמי.

"הרגשתי שזה חלום חשוב ושאני רוצה לזכור אותו, ולכן ברגע שהתעוררתי מיד רשמתי אותו."
"זה מה שחשבת, אבל מה הרגשת?"
"הרגשתי שהטיפול נותן לי קצת תקווה, שמחתי שיש לי פגישה היום," התחנפתי.

"בוא ננסה מכיוון אחר – מה הרגישה הדמות שלך בחלום בשוטטה יחפה ופצועה בכבישים?"

"בחלום הרגשתי שאין לי אף אחד בעולם, שאני לבד."

"ממתי אתה מכיר את ההרגשה הזאת, מתי בפעם הראשונה הרגשת כך?"

אולי ראיתי רטט קל בשדיה הלכנים של נעמי ואולי לא. בכל אופן, התחלתי להתנשם בכבדות.

"אתה נראה חיוור, להביא לך כוס מים?" שאלה נעמי.

"לא, אני לא צמא, נזכרתי במשהו שקשה לי לדבר עליו..."

נעמי נשענה לאחור, שילבה רגל על רגל, ונתנה לי מרחב וזמן. פניה היפות קרנו באור חיוור, יכולתי לראות בחלון איך האור בחוץ נמוג לאיטו. דמיינתי את השמש טובעת בים.

'כדי לא לטבוע, אתה חייב להתחיל לספר', אמרתי בשקט לעצמי.
העזתי להביט בעינייה הירוקות של נעמי, ודיברתי:

"בפעם הראשונה שראיתי את אמי עירומה, ראיתי אותה כרותת שד. זה היה בסוף החופש הגדול בין כיתה י"א לכיתה י"ב. חזרתי אז מהישיבה לחופשת קיץ, ואימא חזרה מ'בילינסון'.

חודש לפני כן קראו לי ממזכירות הישיבה ואמרו לי שיש טלפון מאבא. הוא הסביר לי שעכשיו במיוחד אני חייב להשתפר בלימודים ובהתנהגות, כי אימא בבית חולים. הוא הרגיע אותי, הסביר לי שמדובר רק בניתוח קטן ואחרי האשפוז אימא תחזור בריאה הביתה. 'אתה לא צריך לבוא לבקר אותה, יותר חשוב שתתרכז בלימודים', אמר.

ביום שאימא חזרה מבית החולים קרה מקרה משונה, שלא דיברתי עליו אף פעם.

הייתה שעת בוקר מאוחרת, ישבתי במרפסת בבית וקראתי. ראיתי את המונית שהביאה אותה מבית החולים, וירדתי לחצר. אימא עלתה בקושי במדרגות, היא נראתה חיוורת וחלשה. נשקה לי נשיקה קלה על לחיי, ונכנסה אל הבית שממנו נעדרה בחודש האחרון. היא התיישבה בזהירות על כיסא בהול הצר ששימש גם כפינת אוכל, ופנתה בקול רפה לאבא: 'ישראל, אולי תפתח את המיטה בסלון, אני לא מרגישה כליך טוב'.

הוריי נכנסו לסלון ששימש גם לחדר שינה וסגרו את הדלת מאחוריהם. בינתיים, נכנסו מספר שכנים לדרוש בשלומה של אימא, ושאלו את אבא במה אפשר לעזור. במקום תשובה, אבא נשכב על המיטה שלי, בהול, עצם את עיניו והתחיל לחרחר, הוא שיכל את ידיו על חזהו ואמר: 'איי, איי, כואב לי'. כל השכנים שבאו לבקר את אימא התגודדו מסביב לאבא המסכן. אחד השכנים שאל אותו, 'להזמין לך אמבולנס?'

אבא הנהן בראשו, הוא לא דיבר ורק נאנח. אימא נשכחה על מיטתה בסלון הסגור. שעה קלה לאחר מכן הגיעו שני חובשים חסונים, העלו אותו על אלונקה וירדו אתו במדרגות. האמבולנס נסע לבית חולים בכפר סבא. באותו יום אימא באה הביתה במונית מבית החולים ואבא יצא לדרכו לבית החולים באמבולנס.

כך פתחתי את חופשת הקיץ.

שלושה ימים לאחר מכן חבר של אבא, יעקב, לקח את אימא ואותי

לבקר אותו בבית החולים. אחותי נשארה בבית לשמור על אחי הקטן. כל הדרך דאגתי לצביקה, אחי הקטן. לפעמים אחותי, במקום לדאוג לו ולפנק אותו, הייתה מפחידה אותו ומאיימת עליו שאם לא יעשה מה שהיא רוצה היא תסגור אותו בבית שימוש. עלינו במעלית, וכשנכנסנו למחלקה יעקב שאל את האחיות האחרות באיזה חדר מאושפז הפרסונל ישראל שפרינגר. מצאנו את אבא בריא ומאושר. הוא בישר לנו שהרופאים הטיפשים, שלא מבינים כלום, לא יודעים מה יש לו, אבל הוא מרגיש טוב והוא חוזר הביתה לשבת.

נעמי קטעה את המלל הבלתי פוסק ושאלה:

"לא הבנתי אם רצית לספר לי על מחלת הסרטן של אימא, או על האשפוז של אבא שלך?"

"גם אני התבלבלתי מכל הסיפור הזה, ועכשיו אני יותר מבולבל, אבל איך כל הסיפור הזה קשור לחלום?"

נעמי נעצה בי את עיניה הירוקות ונראתה פתאום כמו נמייה בחשכה. "תראה, אלחנן, אנחנו כבר לקראת סוף הפגישה, זו הפעם הראשונה שאתה נותן לעצמך להיות קצת מבולבל, נראה לי שאתה מתקדם."

"לאן בדיוק את חושבת שאני מתקדם?" התחכמתי.

נעמי קמה מהכורסה הנוחה ונעמדה מולי, היא הייתה בערך בגובה שלי. אם היא הייתה צעירה בעשר שנים ואם לא הייתי פוגש את דליה, אולי הייתי מתחיל איתה. אני אוהב נשים חכמות ואסרטיביות.

לפני שהספקתי להימלט מהמקום נדמה לי ששמעתי אותה אומרת, "בקשר לחלום, עד פגישתנו הבאה תחשוב קצת את מי מזכיר לך האדם בחלוק הלבן שהופיע בחלום. אמרת שהוא נראה כמו רופא שיניים שאוהב כסף, מה זה אומר?"

אני לא זוכר אם סגרתי את הדלת מאחוריי. המדרגות ביציאה היו כנראה חלקות ורטובות. החלקתי ונפלתי על הישבן, מזל שאף אחד לא ראה אותי. עצם הזנב כאבה קלות.